

SWU
73
ANNIVERSARY

ข่าวประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 ซอยสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110 โทรศัพท์ 0-2649-5000 ภายใน 15666 โทรสาร 0-259-6172

ส่วนวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร ได้จัดระบบข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ สนใจดูรายละเอียดได้ที่ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

ข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับประจำวันที 2 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2565 หน้า 13 มูลค่าข่าว 1,144,440.-

‘กิน เปลี่ยน โรค’ ปีศาจของเมื่อวาน โรคระบาดของวันนี้

วงเสวนา ‘กิน เปลี่ยน โรค : ประวัติศาสตร์การแพทย์และโภชนาการ กับโรคระบาดสมัยใหม่’ โดยมีวิทยากรได้แก่ ผศ.ดร.ชาติชาย มุกสง และ รศ.นพ.เอกชัย โควาวิสารัช

นับเป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจอย่างล้นหลาม สำหรับ “ห้องเรียนประวัติศาสตร์โรค” พาย้อนสำรวจเรื่องราวประวัติศาสตร์ของมนุษย์กับการเผชิญหน้าโรคภัยไข้เจ็บและโรคระบาดสมัยโบราณ ที่ต่อเนื่องมาสู่ยุคเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สมัยใหม่ โดย สำนักพิมพ์มติชน ร่วมกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร เมื่อวันเสาร์ที่ 30 กรกฎาคมที่ผ่านมา

ไม่ว่าจะเป็นวงเสวนา ‘กิน เปลี่ยน โรค : ประวัติศาสตร์การแพทย์และโภชนาการ กับโรคระบาดสมัยใหม่’ โดยมีวิทยากร ได้แก่ ผศ.ดร.ชาติชาย มุกสง อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้เขียน ‘ปฏิวัติที่ปลายลิ้น ปรับรสแต่งชาติ อาหารการกินในสังคมไทยหลัง 2475’ และ รศ.นพ.เอกชัย โควาวิสารัช นายแพทย์ทรงคุณวุฒิด้านเวชกรรม สาขาสูติรีเวชกรรม โรงพยาบาลราชวิถี และประธานอนุกรรมการกิจการพิเศษ ราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมาร่วมแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การแพทย์และโภชนาการ ความรู้ความเข้าใจ การเผชิญหน้าและจัดการกับโรคระบาดจากยุคโบราณสู่ยุคปัจจุบัน

รวมถึงช่วงนำชม ‘อาโรคยปนิธาน’ เป็นนิทรรศการพิเศษ เนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย ประจำปี 2565 ณ พระที่นั่งศิวโมกข์พิมาน ภายใน พว.พระนคร ซึ่งเป็นครั้งแรกของไทยที่มีการจัดนิทรรศการในเนื้อหาเจาะลึกด้านประวัติศาสตร์การรักษาโรค นำเสนอทั้งร่องรอยและหลักฐานน่าสนใจอย่างยิ่ง

‘อาโรคยปนิธาน’ โชว์ ปวศ. ‘(รักษา)โรค’

จากหลุมขุดค้นถึงคัมภีร์ลายลักษณ์

นิตยา กนกมงคล ผู้อำนวยการสำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร เผยว่า อโรคยา ปรมมา สภา ความไม่โรคคือลาภอันประเสริฐ อาโรคยปนิธาน คือ ความปรารถนาของมวลมนุษยชาติที่จะพ้นจากโรคภัยและความทรมานอันเกิดจากโรคภัย ดังนั้น มนุษย์ทุกยุคสมัยมีวิถีจัดการกับโรคภัยมาตลอดเป็นหมื่นปี ในไทยมีหลักฐานบอกเล่าเรื่องนี้อยู่ กรมศิลปากรจัดแสดงเรื่องนี้เพื่อส่งต่อความรู้ในอดีตให้กับพวกเราในปัจจุบัน ประสพการณ์ในอดีต อาจเป็นข้อคิดให้เรจัดการโรคและวิกฤตที่เราเจอกันอยู่ในปัจจุบันและอนาคต

ทิวทัศน์พิเศษในนิทรรศการ 'อาโรคยปณิธาน'

"ถ้าเราไม่รู้ราก ไม่รู้เรื่องที่ผ่านมา เราก็อาจจะเดินไปโดยไร้ทิศทาง 2 ปีที่ผ่านมา เราเจอวิกฤต ไม่เฉพาะไทย แต่ทั่วโลก โรคระบาดกลับมาสร้างปัญหาให้เราหลังจากห่างหายไป 10-20 ปี มากอีกครั้งเราแตกตื่น ไม่รู้จะไปอย่างไร กรมศิลป์ในฐานะผู้ดูแลรักษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลากหลายประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสุโขทัย คัมภีร์รักษาโรค หรือแม้แต่หลักฐานทางโบราณคดีที่เราขุดค้นพบจากแหล่งโบราณคดีทั่วประเทศไทย สะท้อนให้ทราบถึงกิจกรรม หรือสิ่งที่มนุษย์ในอดีตได้พัฒนา

ประเด็นที่สำคัญคือ มนุษย์เรารู้จักโรคภัยตั้งแต่ยุคที่มนุษย์ยังไม่รู้ว่าโรคมีที่มาจากไหน ในยุคก่อนประวัติศาสตร์เมื่อร่างกายเจ็บปวดก็เชื่อว่า เทพดาผีฟ้า ทำร้ายเขา มีเรื่องของหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความพยายามหาวิธีจัดการโรคของมนุษย์ในอดีต ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์มาจนถึงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา รัตนโกสินทร์" ผอ.สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กล่าว

เปิดยุทธศาสตร์ ห้าพัน 'กองทัพบก'

ย้อนวิธีสู้โรคระบาด 'ย้ายเมืองหนี-ทำพิธีปลอบขวัญ'
จากนั้น ผศ.ดร.ชาติชาย มุกสง ซึ่งไม่ใช่เพียงเจ้าของผลงานหนังสือ 'จากปีศาจ สู่เชื้อโรค ประวัติศาสตร์การแพทย์กับโรคระบาดในสังคมไทย' และเล่มล่าสุดอย่าง 'ปฏิวัติที่ปลายลิ้นฯ' ดังที่เกริ่นมาข้างต้น แต่ยังเป็นผู้ปลุกปั้นวิชาประวัติศาสตร์การแพทย์ ในระดับปริญญาตรี เล่าว่า วิชาดังกล่าวเป็นการศึกษาประสบการณ์ของมนุษย์ที่เคยเผชิญโรคในอดีต ซึ่งไม่ใช่เป็นบทเรียนอย่างเดียว แต่เป็นทั้งแรงบันดาลใจ การสร้างความรู้ ความคิด เพื่อเป็นทางเลือกให้เราในการเผชิญวิกฤตใหญ่ๆ หากดูประวัติศาสตร์มนุษย์ตั้งแต่ขุดค้นโบราณคดี เราจะเห็นว่ามนุษย์ต้องเผชิญ ต่อสู้ เพื่อเอาชนะโรคภัยในการดำรงอยู่

"ประวัติศาสตร์การแพทย์ที่ใช้สอนกัน จะให้ความสำคัญกับ 2 ประเด็นอย่างมาก คือ 1.ในระดับของสังคมทั่วไป นี่คือประสบการณ์ของสิ่งที่มีมนุษย์เคยเผชิญมา เราจะหาทางเอาชนะมันอย่างไร? การไปเรียนรู้ประสบการณ์ในการเผชิญวิกฤต

โรคระบาดแต่ละโรค อาจสร้างทางเลือก แรงบันดาลใจ ความมั่นใจ ความเข้าใจในเรื่องราวเหล่านั้น และเอามาปรับใช้ในการเผชิญหน้ากับโรคในปัจจุบันได้ คือพื้นฐานวิชาประวัติศาสตร์การแพทย์

2.สำคัญในระดับของรัฐ และการมีนโยบายที่สำคัญเสมอมา การศึกษาการเผชิญโรคและนโยบายจัดการโรคในอดีต จะเป็นกุญแจสำคัญในการเลือกมาปรับใช้ และในประเทศที่เป็นประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญกับคนลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ต้องมีทางเลือกทางนโยบายเพื่อเอาชนะโรคภัยไข้เจ็บได้

นอกจากนั้นแล้ว ก็จะเป็นประเด็นเกี่ยวกับความสำคัญของสิ่งแวดล้อม พัฒนาการของเชื้อโรค เป็นทั้งคลินิก ทั้งสังคม และดูพัฒนาการการเผชิญหน้าในแต่ละพื้นที่และยุคสมัยว่ามีความต่างอย่างไร" ผศ.ดร.ชาติชายกล่าว

ต่อคำถามที่ถามว่า การจัดการโรคภัยไข้เจ็บในบ้านเรา รัฐไทยมีวิธีจัดการรวมถึงใช้การแพทย์สมัยจารีตและสมัยใหม่ แตกต่างกันอย่างไรร่าง?

ผู้ร่วมกิจกรรมเน้นห้องประชุมอาคารดำรงราชานุภาพ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

หนังสือสำนักพิมพ์มติชนได้รับความสนใจสั่งหลาม โดยเฉพาะเล่มใหม่ 'ปฏิวัติที่ปลายล้น ปรับรสแต่งชาติ อาหารการกินในสังคมไทยหลัง 2475'

ผศ.ดร.ชาติชาย ตอบอย่างตรงไปตรงมาว่า วิธีการจัดการโรคระบาดในสมัยโบราณง่ายมาก คือ 1.ย้ายเมืองหนี 2.ทำพิธีปลอบขวัญ ก็จบ แต่มันไม่ใช่วิธีที่ดี นั่น เราต้องขยายความบริบททางสังคมความเชื่อ ว่าทำไมต้องใช้วิธีการนี้ คำว่า 'โรคห่า' ในสังคมไทยสมัยโบราณ มีปรากฏในคัมภีร์ว่าเป็น 'อหิวาตกโรค' คือโรคที่เกิดจากพิษงู และไปตามลม 'อหิ' แปลว่า งู 'วาต' แปลว่า ลม

"ถ้ามีถามผีที่ตายว่าตายเพราะอะไร เหมือนสัมภาษณ์ผี ผีก็บอกว่ามีโรคระบาดแบบนี้ มีพญางูพิษมา คนต้องพิษตายทั้งเมือง นี่คือการทำ ความหมายที่ 2 คือมีการก่อตั้ง กองทัพ ออกไปเอาชีวิตคน ผีทำงานตอนกลางคืน กลางคืนเลยต้องมีเครื่องมือหลอกผี เผลว ชุนพล ลูกสกิด ลูกประคำ ผ้าประเจียด

พวกนี้คือเครื่องมือในการหลอกผีของคนสมัยโบราณทั้งนั้น อย่ามาเอาไป ห้ามเข้าบ้านฉัน แม้แต่ตมยากินก็ต้องลงไปไม่ได้ มีเดลงปากไว้เพื่อกันผี เป็นเครื่องมือต่อสู้กับผีทั้งนั้น เรามีความเชื่อเรื่องนี้ว่ากองทัพจะมาก" ผศ.ดร.ชาติชายเผย

ย้อน 3 ท่า ในประวัติศาสตร์โรค

ความรู้ตะวันตกผสานคัมภีร์แบบไทยๆ

ผศ.ดร.ชาติชาย ยังเล่าถึงสิ่งที่ 'หมอมสมิธ' ดร.มัลคอล์ม อาเธอร์ สมิธ รายงานไว้ในหนังสือ สยามสมัย ว่า ในตอนท้าววอศวรรต ปี 2424 เราจะได้เห็นว่ามีความร่วมมือกับคนที่เปิดบ้านแจก ยาวิสัยพยาใหญ่ ในช่วงที่ระบาด

รัชกาลที่โปรดให้ทำเหรียญมอบให้กับคนที่ให้ความร่วมมือ นี่คือจุดเปลี่ยนสำคัญ ที่รัฐไทยปรับเปลี่ยนจากการใช้ไล่ผี ย้ายเมืองหนี มาใช้วิธีการรักษาพยาบาลสมัยใหม่แบบตะวันตก โดยการแจกยารักษาผู้ป่วย ให้ผู้มีคัมภีร์ คนบวชแยกไปรักษา หรือต้องทำอย่างไรบ้าง เป็นโรงพยาบาลเอกชน ก่อนมี รพ.ศิริราช ในเวลาต่อมา ปี 2431 จากเหตุโรคระบาด

"ท่าแรก คือ พิธษ ท่าที่ 2 คือ อหิวาตกโรค เพิ่งมาในสมัยรัชกาลที่ 2 เท่านั้นเอง มากับยุคล่าอาณานิคม และท่าที่ 3 หลักฐานคือมาสมัย ร.5 ที่เราพยายามสกัดกันเต็มที่ แต่ก็ยังถกเถียงว่า ท่าต้นกรุงศรีอยุธยา อาจจะเป็นกาฬโรคได้หรือไม่ ได้หรือไม่ หรือไม่ก็เป็นทรพิษ ไม่มีทางเป็นอหิวาต์เด็ดขาด" ผศ.ดร.ชาติชายกล่าว ก่อนไปต่อที่ประเด็นการผสมผสานความรู้จากตะวันตกเข้าไปในคัมภีร์แบบไทยๆ

"ตำราวิทยาศาสตร์การแพทย์โบราณ เกิดจากผีไปหุงวานยาให้คลั่งไป คนสุดท้ายใจเข้าไปเป็นโรคระบาด ซึ่งในความเชื่อฝรั่ง คือ กลิ่น หรือสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะกลิ่นเหม็นทำให้เกิดโรค เรียกว่าทฤษฎีโอพิษ (Miasmatic Theory) ซึ่งยุโรปสมัยกลาง เป็นเมืองที่เหม็นมาก ตรงถนนกลางร่องของรถม้าเป็นที่ที่ถึง อุจจาระ-ปัสสาวะ เป็นเมืองที่เหม็นมากก่อให้เกิดโรค แต่ทฤษฎีโอพิษมีมาตั้งแต่สมัยโรมันแล้ว หมอบรัดเลย์นำทฤษฎีนี้เข้ามา มีการเอาความรู้ตะวันตกเข้ามาใส่ในคัมภีร์ เป็นลักษณะการเลือกความรู้" ผศ.ดร.ชาติชายอธิบายก่อนทิ้งท้ายว่า

"เนื่องจากผมทำประวัติศาสตร์การแพทย์และอาหารการกิน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการแพทย์เชิงป้องกัน ที่ผ่านมามีหนังสือ 2 เล่ม คือ จากปีศาจสู่เชื้อโรค : ประวัติศาสตร์การแพทย์กับโรคระบาดในสังคมไทย ว่าการจัดการ

โรคระบาดในสังคมไทยเปลี่ยนไปอย่างไร เล่มที่ 2 คือ ประวัติที่ปลายเส้น ปรับ
รสนี้ชาติ อาทการกินในสังคมไทยหลัง 2475 ว่าการกินช่วยให้เราไม่ต้อง
เป็นโรคอย่างใด ผมเก็บข้อมูลช่วงโควิด ทั้งคนป่วย ผู้รักษา แพทย์ อสม. และ
ผู้สนับสนุน มีความรู้หนึ่งน่าสนใจ คือความรู้ของชาวบ้านในการป้องกัน
โควิดด้วยภูมิปัญญา ซึ่งสักวันหนึ่งมันจะเป็นความรู้ที่มีประโยชน์ คนเอาไป
ศึกษาต่อ” ผศ.ดร.ชาติชายกล่าว

ชั้นสูตรประวัติศาสตร์ (โรค)

เฉลยเหตุ ‘เลิกปลูกฝิ่น’ หลังปี 2523

ต่อมา ถึงคิวเจ้าของผลงานหนังสือชุดที่มีชื่อขึ้นต้นว่า ‘ชั้นสูตร
ประวัติศาสตร์...’ หลายต่อหลายเล่ม อย่าง **รศ.นพ.เอกชัย โควาวิสารัช**
นายแพทย์ทรงคุณวุฒิด้านเวชกรรม สาขาสุนทรียเวชกรรม โรงพยาบาลราชวิถี
และประธานอนุกรรมการพิเศษ ราชวิทยาลัยสุนทรียแพทย์แห่งประเทศไทย
ซึ่งกรุณาให้เกียรติมาแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การแพทย์และ
โภชนาการ ความรับรู้ ความเข้าใจ การเผชิญหน้าและจัดการกับโรคระบาดจาก
ยุคโบราณสู่ยุคปัจจุบัน

รศ.นพ.เอกชัยกล่าวว่า ย้อนกลับไปสมัยอยุธยา สมเด็จพระบรมราชาธิราช
ที่ 4 สวรรคตด้วยไข้ทรพิษ เมื่อราวปี พ.ศ.2076 หลังจากนั้นมีการระบาดเป็น
ช่วงๆ กลับมาระยะที่มีตัวเลขข้อมูลชัดเจนคือสมัย ร.3 มีบันทึกชัดเจนของ
หมอบรัดเลย์ พ.ศ.2381 มีการระบาดของโรคฝีดาษ เรื่องปลูกฝิ่น ดร.เอ็ดเวิร์ด
เจนเนอร์ จากอังกฤษ คิดเป็นคนแรก ประมาณปี พ.ศ.2339 หรือสมัย ร.1
จากนั้นมีการพัฒนาจนกระทั่งสามารถป้องกันโรคได้

“ประเทศไทยเราเพิ่งรู้ตอนที่หมอบรัดเลย์เข้ามา 50 กว่าปี และหมอบรัดเลย์
พยายามให้มีการฉีดวัคซีนขึ้นในกรุงเทพฯ ตอนนั้นพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า
เจ้าอยู่หัว ทรงช่วยเหลือสนับสนุนเงิน 30 ชั่ง ซึ่งสมัยก่อนถือว่าเยอะมาก ให้นำไป
พัฒนาวัคซีน แต่เมื่อก่อนไม่ค่อยได้ผลดี ต้องอิมพอร์ตจากสหรัฐอเมริกาและ
ยุโรป คนที่ฉีดสามารถป้องกันโรคฝีดาษได้ สมัยก่อนอัตราการตายสูงถึง 30
เปอร์เซ็นต์ ใน 100 คน ตาย 30 คน น่ากลัวมาก ซึ่งหลังฉีดวัคซีนคนตาย
น้อยลงเยอะ

แต่ปัญหาคือ 1.วัคซีนเราทำเองไม่ได้ต้องอิมพอร์ต การสาธารณสุขยังไม่
ก้าวหน้า วัคซีนน้อย หมอน้อย ทำให้ลำบาก พอมาสมัย ร.5 พระองค์ท่านได้ส่ง
คุณหมอบรัดเลย์ไปฟิลิปปินส์ เรื่องการทำวัคซีน และมาพัฒนาที่สยาม จนได้เริ่ม
ทำเอง ทำให้เรื่องฝีดาษดีขึ้นมาก แม้ยังระบาดเป็นระยะๆ แต่ความรุนแรงน้อย
ลง ฉีดเด็กวัยเรียน และทหาร คนยังมีตายอยู่ประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ จากนั้น
ระบาดหนักเป็นช่วงๆ มีปีละ 2-3 เดือน หนักอีกทีคือสมัย ร.6 และสมัย
สงครามโลกครั้งที่ 2 ปี 2488 ตอนนั้นมีเรื่องทางรถไฟสายมรณะ มีเชลย
ชาวพม่ามาแพร่ให้ไทย ไปทั่วประเทศต่อ เป็นเรื่องการระบาดของฝีดาษ”
รศ.นพ.เอกชัยระบุ

รศ.นพ.เอกชัยกล่าวอีกว่า ต่อมาทางองค์การอนามัยโลก WHO พยายาม
รณรงค์ว่า ฝีดาษเป็นโรคที่เรากำจัดได้ด้วยการ ‘ปลูกฝิ่น’ จะมีภูมิป้องกัน จึง
พยายามปลูกฝิ่น เป็นที่น่ายินดี จำนวนคนป่วยค่อยๆ น้อยลง การระบาดครั้ง
สุดท้าย คือต้นรัชกาลที่ 9 ซึ่งไม่เยอะ ต่อมาใน พ.ศ.2520 ไทยมีกรณีคนไข้ครั้ง
สุดท้าย ซึ่งในโลกเจอที่โซมาเลีย ครั้งสุดท้ายเหมือนกัน ปี พ.ศ.2523 องค์การ
อนามัยโลกประกาศว่า สามารถกำจัดโรคนี้ได้แล้ว จึงไม่มีการปลูกฝิ่นอีก

เมื่อผู้ดำเนินรายการสอบถามถึงวิธีการชั้นสูตรประวัติศาสตร์ ว่าการใช้องค์
ความรู้การแพทย์สมัยใหม่ สามารถใช้ชั้นสูตรได้เที่ยงตรงมากน้อยเพียงใด เกี่ยว
กับโรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีต ถึงปัจจุบัน?

รศ.นพ.เอกชัยระบุว่า เรื่องชั้นสูตรประวัติศาสตร์ของโรค เป็นการประยุกต์
การแพทย์ปัจจุบัน มาตรวจสอบประวัติศาสตร์อีกที ภาษาพระคือ ‘สังคายนา’

“ผมเป็นสุนทรียแพทย์ แต่ตอนเด็กๆ รักริชาประวัติศาสตร์มาก ครั้งหนึ่ง
เคยคิดว่าอยากเป็นนักประวัติศาสตร์ สุดท้ายไม่ได้เป็น มาเรียนแพทย์ สำหรับ
ผมเป็นนักประวัติศาสตร์สมัครเล่น ศึกษาเอง แต่มีความรู้ทางการแพทย์
คือประยุกต์ทั้ง 2 อย่าง ข้อดีคือสมัยรัตนโกสินทร์มีการบันทึกละเอียดมาก
โดยเฉพาะสมัย ร.6 เขียนละเอียดหมดว่า วันนั้นเป็นอะไร อาการเป็นอย่างไร
เอามาใช้หลักการแพทย์ปัจจุบันดูว่าตกลงเป็นอะไร ถูกหรือผิด” รศ.นพ.เอกชัย
เล่าอย่างมีรรรถรส

ครั้นจบเสวนา เข้าสู่กิจกรรม **เอ็กซ์คลูซีฟทัวร์ ท่องนิทรรศการ “อาโรคย
ปนิธาน”** ซึ่งเปรียบเสมือนห้องเรียนประวัติศาสตร์เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บในยุค
ต่างๆ ของไทย โดย ผศ.ดร.ชาติชาย มุกสง นำชมนิทรรศการพร้อมบรรยาย
ละเอียด พาย้อนสำรวจโรคภัยของมนุษย์ในสยาม จากหลักฐานประวัติศาสตร์
และโบราณคดี เล่าเรียงตั้งแต่อดีตชาวบ้าน ศาสนา จนกระทั่งการขับไล่ปีศาจ
(เชื้อโรค) ของชนชั้นสูง

เป็นกิจกรรมดีๆ ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์การแพทย์
โภชนาการ จากวันที่เชื้อโรคคือ ผี ปีศาจ และสิ่งเร้นลับ จวบจนวันที่
นักวิทยาศาสตร์พร้อมสู้เชื้อโรคร้ายด้วยความรู้สมัยใหม่อย่างไม่หยุดนิ่ง
แม้เพียงวินาที

อธิษฐาน จันทรกาลม